

Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları : 524-1
İslâm Medeniyeti Tarihi

Prof. Dr. İbrahim SARIÇAM
Prof. Dr. Seyfettin ERŞAHİN

ISBN: 978-625-7205-26-9

Yayıncı Sertifika No: 48058

17. Baskı, Eylül 2021, Ankara 2.000 Adet

© Bütün yayın hakları Türkiye Diyanet Vakfı'na aittir. İLK SAY Kurulu'nun 15.03.2011 tarih ve 11/2 Kararıyla uygun görülmüş ve Türkiye Diyanet Vakfı Mütevelli Heyeti'nin 22.03.2011 tarih ve 1379/8 sayılı kararıyla basılmıştır.

BASKI:

Ostim OSB Mahallesi 1256 Cadde
No: 11 06370 Yenimahalle / ANKARA

Tel: 0312 354 91 31 (pbx)

Faks: 0312 354 91 32

e-posta: bilgi@tdv.com.tr

İSLÂM MEDENİYETİ TARİHİ

Prof. Dr. İBRAHİM SARIÇAM

Prof. Dr. SEYFETTİN ERŞAHİN

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ	9
MEDENİYET ÜZERİNE	11
Medeniyetlerin Doğuşunda Etkili Olan Faktörler	14
Medeniyetlerin Yıkılışında Etkili Faktörler	18
İSLAM MEDENİYETİNİN DOĞDUĞU ORTAM	21
A) İran	21
B) Hindistan	26
C) Çin	30
D) Orta Asya	34
E) Roma-Bizans İmparatorluğu ve Erken Orta Çağ'da Avrupa	34
F) Arabistan	43
G) İslam Öncesi Uygarlıklarda Bazı Kurumlar/Kavramlar	45
H) İslam Medeniyetinin Doğduğu Sıralarda Bazı Eski Önemli İlim Merkezleri	47
İSLAM MEDENİYETİNİN KAYNAKLARI	51
A) Kur'an ve Sünnet	51
B) Diğer Yazılı Kaynaklar	52
C) Sanat Eserleri	54
D) Tercümeleler	54
İSLAM MEDENİYETİNİN GELİŞİM AŞAMALARI VE TEMEL ÖZELLİKLERİ	65
A) İslam Medeniyetinin Gelişim Aşamaları	65
B) İslam Medeniyetinin Temel Özellikleri	69
İSLAM MEDENİYETİNİN MANEVİ DİNAMİKLERİ	77
A) Medeniyet İçin Değerlerin Önemi	78

B) İslam Medeniyetinde Değerler	80
C) Örnek Bir Değer: Güven	81
SOSYAL HAYAT	91
A) Toplumunu Oluşturan Unsurlar	91
B) Toplumun Temeli Aile	103
C) Giyim-Kuşam	105
D) Bayram ve Şenlikler	108
E) Sosyal Dayanışma	111
İDARİ YAPI	119
A) Hz. Peygamber ve İdare	119
B) Hilafet	121
C) Vezirlik	127
D) Kâtiplik	128
E) Elçilik	130
F) Haciblik	132
G) Vilayetlerin İdaresi	133
H) Adli Teşkilat	137
İ) Askerî Teşkilat	142
EKONOMİK YAPI	147
A) Hz. Peygamber Dönemi	147
B) Mali Yapı	151
C) Para	162
D) Ticaret	163
EĞİTİM VE ÖĞRETİM	167
A) Tarihi Süreç	167
B) Kadın Eğitimi	178
C) Ulema ve Etkinliği	180
İLMÎ HAYAT (I)	183
DİNİ/SOSYAL İLİMLER	183
A) Kur'an İlimleri	184
B) Hadis	187
C) Fıkıh	189
D) Kelam	192
E) Tarih	193
F) Coğrafya	197
G) Felsefe	200
H) Edebiyat ve Dil	206
İLMÎ HAYAT (II)	211
FEN VE SAĞLIK BİLİMLERİ	211
A) Matematik	211

B) Astronomi	215
C) Rasathaneler	220
D) Fizik ve Optik	222
E) Kimya	224
F) Biyoloji	226
G) Botanik	227
H) Zooloji	229
İ) Tıp ve Eczacılık	230
K) Sağlık Kurumları	235
KİTAP VE KÜTÜPHANELER	241
SANAT VE MİMARİ	249
A) İslam Kültüründe Sanat Anlayışı	249
B) Tezhib	254
C) Hat Sanatı	255
D) Minyatür	258
E) Ebru	260
F) Mimari	261
ŞEHİRCİLİK	277
A) Şehir ve Medeniyet	277
B) İslam Medeniyeti ve Şehir	278
VAKIFLAR	287
A) Vakıf Düşüncesini Doğuran Temel Dinamikler	288
B) Vakıfların Hizmet Alanları	292
C) Bazı Vakıf Kurumlarından Hizmet Örnekleri	293
D) Vakıfların Yönetimi	295
İSLAM MEDENİYETİ VE TÜRKLER	297
A) Türklerin İslam Medeniyetindeki Yeri	297
B) Türk İslam Medeniyetinden Örnek Kurumlar	300
İSLAM MEDENİYETİNİN ETKİLERİ	309
A) Batı'ya Etkiler	309
B) Diğer Medeniyetlere Etkiler	335
SON SÖZ	345
KAYNAKLAR	351
KRONOLOJİ	359
DİZİN	361

ÖN SÖZ

Bu çalışmanın hazırlanmasında başlıca amaç; İslam medeniyetinin tarihsel gelişimini, birikimini ve güncel önemini ortaya koymak; İslam medeniyetinin hak ettiği şekilde anlaşılmasına yardımcı olmaktır.

Bu çerçevede, İslam medeniyetinin kaynakları, ana özellikleri, değerleri, ilimler, sanat, kurumlar ve başka alanlardaki gelişmeleri; diğer medeniyetlere etkileri ve dünya medeniyetleri arasındaki konumu hakkında genel bir bakış açısı verilmeye çalışılmıştır.

İlim, sanat, birlikte yaşama tecrübesi ve hoşgörü başta olmak üzere çeşitli sahalarda insanlığa önemli katkılarda bulunmuş olan İslam medeniyetinin, bir taraftan medeniyetler arası ilişkilerin son derece önem kazandığı, diğer taraftan medeniyetler çatışması tartışmalarının yaşandığı günümüzde, esasında hemen her yönünün bir dizi çalışmaya konu yapılması elzemdir.

Geniş bir coğrafyada yüzyıllar boyunca hâkim olan İslam medeniyetinde münferiden veya bazı mevzii olumsuz gelişmeler yaşanmışsa da bu çalışmada esas olarak söz konusu medeniyetin insanlığa önemli katkılar sağlamış yönleri, tecrübeleri tanıtılmıştır. Konular ele alınırken ayrıntıya girilmemiş, temel fikirler verilerek yetinilmiş; özellikle klasik dönem ve İslam coğrafyasının geneli göz önünde bulundurulmuş; ancak bazı konularda Türk tecrübesi biraz daha vurgulanmıştır. Her konu müstakil addedildiğinden, bazı İslami değerler ve İslam tarihindeki kimi olgu ve olaylar zaman zaman uygun düşen yerlerde kaçınılmaz olarak tekrar-

lanmıştır. Dipnot kullanılmamış, başlıca kaynaklar bibliyografyada kaydedilmiştir.

Esasen bu çalışma, İslam Medeniyeti Tarihi dersinde konuları derli toplu bir şekilde sunmak amacıyla yardımcı kitap olarak hazırlanmıştır. Bununla birlikte genel okuyucunun da faydalanması düşünülmüştür. Şüphesiz eserde İslam medeniyetiyle ilgili her şey ortaya konmuş değildir. Bu alanda mevcut çalışmalara mütevazı bir katkıda bulunabilirsek kendimizi bahtiyar sayacağız.

Ankara, Şubat 2006
Prof. Dr. İbrahim Sarıçam
Prof. Dr. Seyfettin Erşahin